

Č.j.: 2012 / 85055 – 32

V Praze dne ... 2012
Výtisk č.:

Pro schůzi
vlády České republiky

Věc: Návrh na ratifikaci Opčního protokolu k úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením

Důvod předložení:

Materiál se předkládá na základě
usnesení vlády ze dne 29. března 2010
č. 253

Obsah:

- I. Návrh usnesení
- II. Předkládací zpráva
- III. Obsah Protokolu
- IV. Text Protokolu
- V. Vypořádání připomínkového řízení
- VI. Předkládací zpráva pro Parlament

Předkládá: Ludmila Müllerová
ministřině práce a sociálních věcí

Karel Schwarzenberg
1. místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí

N á v r h
U s n e s e n í
vlády České republiky
ze dne č.

k návrhu na ratifikaci Opčního protokolu k úmluvě OSN
o právech osob se zdravotním postižením

V l á d a

I. s o u h l a s í

1. s ratifikací Opčního protokolu k úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením, přijatého Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 13. prosince 2006, jehož text je uveden v části IV materiálu č.j. ... (dále jen „Protokol“);
2. se zvýšením počtu zaměstnanců o 2 osoby a s odpovídajícím navýšením výdajů kapitoly 313-Ministerstva práce a sociálních věcí, a to převodem z kapitoly 398 – Všeobecná pokladní správa, vládní rozpočtová rezerva;

II. d o p o r u č u j e

prezidentu republiky, aby po vyslovení souhlasu Parlamentem České republiky ratifikoval Protokol uvedený v bodě I.;

III. p o v ě ř u j e

předsedu vlády, aby předložil Protokol předsedkyni Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a předsedovi Senátu Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu Parlamentu České republiky s ratifikací;

IV. u k l á d á

1. ministryni práce a sociálních věcí, aby odůvodnila návrh na ratifikaci Protokolu v orgánech Parlamentu České republiky;
2. 1. místopředsedovi vlády a ministru zahraničních věcí provést na návrh ministryně práce a sociálních věcí příslušná opatření spojená se vstupem Protokolu v platnost;
3. členům vlády, aby po vstupu Protokolu v platnost pro Českou republiku zabezpečili v rámci své působnosti spolupráci s ministryní práce a sociálních věcí při komunikaci s Výborem pro práva osob se zdravotním postižením podle článků 3, 4, 6 a 7 Protokolu;
4. ministru financí zabezpečit úpravu příslušných závazných ukazatelů rozpočtu kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí dle specifikace uvedené v předloženém materiálu v části II. Předkládací zpráva.

Provedou:
členové vlády

Předkládací zpráva

Dne 13. prosince 2006 přijalo Valné shromáždění OSN text Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). Úmluva je významnou smlouvou o lidských právech a základních svobodách a doplňuje sedm stávajících základních lidskoprávních úmluv OSN.¹ Je založena na principu rovnoprávnosti a zaručuje osobám se zdravotním postižením plné uplatnění všech lidských práv a podporuje jejich aktivní zapojení do života společnosti. Je založena na obecných zásadách, kterými jsou především:

- respekt k lidské důstojnosti a nezávislosti,
- zákaz diskriminace,
- plné zapojení do společnosti,
- rovnost příležitostí,
- přístupnost,
- rovnost žen a mužů,
- respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí a jejich právu na zachování identity.

Zároveň s textem Úmluvy byl na uvedeném Valném shromáždění OSN přijat i text Opčního protokolu k Úmluvě (dále jen „Protokol“), umožňující smluvním státům uznat pravomoc Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“) zabývat se stížnostmi jednotlivců nebo skupin jednotlivců na porušení práv vyplývajících z jednotlivých ustanovení Úmluvy.

Dne 30. března 2007, tj. v den, kdy byly oba výše uvedené dokumenty otevřeny k podpisu, Česká republika podepsala mezi prvními signatáři v sídle OSN v New Yorku jak samotnou Úmluvu, tak i Protokol.

K 11. říjnu t.r. ratifikovalo Úmluvu 125 států (dalších 29 ji podepsalo); Protokol byl ratifikován 75 zeměmi (a dalšími 15 podepsán). Z členských států EU Irsko a Nizozemsko podepsalo pouze Úmluvu, Finsko podepsalo Úmluvu a Protokol, Bulharsko, ČR Dánsko, Polsko a Rumunsko ratifikovaly pouze Úmluvu, ostatních 19 států ratifikovalo Úmluvu i Protokol. Evropská unie podepsala Úmluvu i Protokol také samostatně jakožto organizace regionální integrace.

Úmluva byla Českou republikou ratifikována v roce 2009 a vstoupila v platnost dne 28. října 2009 (vyhlášena pod č. 10/2010 Sb.m.s.). K ratifikaci Protokolu nebylo v té době přistoupeno vzhledem k novosti Úmluvy a s ohledem na absenci zkušeností s činností Výboru, ustanoveného v listopadu 2008, při výkladu Úmluvy a posuzování její implementace a aplikace v jednotlivých smluvních státech.

¹ Dalšími jsou Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

V této souvislosti se uvádí, že ačkoli byla úvodní zpráva o vnitrostátní implementaci Úmluvy v České republice předložena Výboru v říjnu 2011, není dosud stanoven termín jejího projednání Výborem (do září 2012 se Výbor zabýval zprávami sedmi smluvních stran, dalších 18 států se nachází ve stejné situaci jako ČR) a nelze tak zatím nijak předjímat stanoviska Výboru při posuzování vnitrostátní situace z mezinárodního hlediska. Ze států srovnatelných s Českou republikou byly zveřejněny předběžné závěry Výboru pouze v případě Maďarska dne 27. září t.r.²

V rámci Protokolu Výbor zatím projednal pouze jedno oznámení ze 6. prosince 2010, a to od švédské občanky ve věci odmítnutí udělit stavební povolení pro stavbu bazénu na hydroterapii pro rehabilitaci osob s tělesným postižením na základě neslučitelnosti s plánem rozvoje města. Výbor v tomto případě ve svém sdělení č. 3/2011³ z 19. dubna 2012 konstatoval porušení Úmluvy a adresoval vládě Švédska doporučení, v jejichž rámci uvedl, že vláda je povinna nahradit porušení práv stěžovatelky a měla by též poskytnout adekvátní kompenzaci nákladů spojených s podáním oznámení; vláda je dále povinna zajistit, že se takováto situace nebude opakovat.

Příprava návrhu na ratifikaci Protokolu byla zahrnuta do Národního plánu vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010–2014, schváleného usnesením vlády ze dne 29. března 2010 č. 253 s termínem předložení tohoto návrhu do 31. prosince 2012.

Vnitrostátní situace

Z rozboru stávajících právních předpisů upravujících oblast zdravotního postižení i z úvodní zprávy České republiky o opatřeních přijatých k plnění závazků podle Úmluvy je zřejmé, že v rámci své legislativy má Česká republika stanoveny vysoké standardy ochrany práv osob se zdravotním postižením. Při ratifikaci samotné Úmluvy nebyla v rámci mezirezortního projednávání shledána potřeba provedení zásadnějších legislativních změn či úprav (kromě nutnosti ošetřit problematiku zastupování osob se zdravotním postižením při právních úkonech, což je obsaženo v rámci nového občanského zákoníku).

Z těchto skutečností vyplývá, že by se Česká republika neměla potýkat se zásadními problémy při implementaci Úmluvy.

V nejbližších letech po ratifikaci však může k podáním oznámení v rámci Protokolu docházet zejm. s přihlédnutím k tomu, že vláda dosud nemá zpětnou vazbu ve formě posouzení vnitrostátní situace Výborem. Alternativní zpráva pro Výbor (dále jen „Alternativní zpráva“), kterou v roce 2011 vypracovalo za Českou republiku společně celkem 17 subjektů z neziskového sektoru (např. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, Liga lidských práv, Mental Disability Advocacy Center a další) obsahuje kritiku provádění Úmluvy v České republice. Nelze proto vyloučit, že tyto organizace využijí rovněž procesní možnosti obsažené v Protokolu. Alternativní zpráva uvádí mimo jiné:

² <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/Session8.aspx>

³ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/Jurisprudence.aspx>

- „Problematika zdravotní péče poskytované dětem s postižením zůstala opomenuta. Tyto děti nejsou zařazeny mezi marginalizované skupiny. Podpora ve zdravotnictví poskytována rodičům dětí s mentálním postižením takřka neexistuje. Vzhledem k náročnosti péče o dítě s mentálním postižením jsou zkušenosti rodičů s nedostupností zdravotní péče, její provázaností a nedostatkem informací alarmující. Diskriminační situace, které rodiče dětí s mentálním nebo kombinovaným postižením čelí, často souvisí s diskriminací na základě spojení s určitou osobou. Dále rodiny z venkovských oblastí považují za diskriminaci nedostupnost školských a dalších zařízení nabízejících vzdělávací příležitosti.“
- „Ochrana před mučením je obecně zakotvena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v tomto zákoně nicméně chybí specifická ochrana osob se zdravotním postižením. Kromě této obecné poznámky musíme upozornit na to, že ve stávajícím systému sociální a psychiatrické péče, které jsou založeny na masivní institucionalizaci, dochází k špatnému zacházení. Problematickými jsou i některá opatření užívaná jenom v souvislosti s lidmi s postižením. Jde zejména o testikulární pulpektomii (tzv. chirurgickou kastraci) a použití síťových lůžek v zdravotních službách.“
- „Právo uzavřít manželství je upraveno v zákoně č. 94/1963 Sb., zákon o rodině. Toto právo náleží obecně všem osobám bez rozdílu, nicméně velice problematicky zákon upravuje, že toto právo nemají osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům⁴. Osoby, jejichž způsobilost k právním úkonům byla omezena, mohou uzavřít manželství pouze s přivolením soudu⁵. Zákon o rodině automaticky upírá rovné právo uzavřít manželství velké skupině osob s postižením, které byly zbaveny, resp. omezeny ve způsobilosti k právním úkonům. Domníváme se, že tato úprava není v souladu s ustanovením čl. 23 odst. 1., písm. a) Úmluvy.

Zákon o rodině dále velmi problematicky upravuje i zásahy do rodičovských práv.⁶ Rodičovská práva automaticky ztrácí všechny osoby zbavené nebo omezené ve způsobilosti k právním úkonům. Tato úprava není v souladu s čl. 23 odst. 1, písm. b) Úmluvy.

Obdobně zákon o rodině automaticky vylučuje osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům nebo osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům z možnosti osvojit si dítě⁷. Tato úprava je v rozporu s čl. 23 odst. 1, písm. c) Úmluvy.“

Případné individuální stížnosti či podněty k prošetření by se měly podle názoru předkladatele primárně týkat porušení vnitrostátních předpisů, které upravují práva osob se zdravotním postižením v souladu s ustanoveními Úmluvy. Taková stížnost na porušení předpisů bude muset nejdříve projít regulérním šetřením s využitím všech nápravných prostředků, které budou mít stěžovatelé k dispozici na vnitrostátní úrovni, až poté by se jím měl zabývat na mezinárodní úrovni Výbor.

Přijetí Protokolu by tak nemělo znamenat nepřiměřené zasahování do kompetencí České republiky, neboť Výbor bude projednávat stížnosti a bude se zabývat podněty pouze ve

⁴ § 14 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

⁵ § 14 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

⁶ § 34 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

⁷ § 64 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

vážných případech porušování závazků stanovených Úmluvou, pokud budou tyto skutečnosti dostatečně podloženy hodnověrnými informacemi a důkazy a zároveň nedojde k dostatečné ochraně takovýchto závazků vnitrostátními soudy.

Ratifikace Protokolu si vyžádá přiměřené a dostatečné administrativní zázemí (mechanismus) ke komunikaci s Výborem při vyřizování jednotlivých oznámení, a to s přihlédnutím k šestiměsíčním lhůtám podle čl. 3 a 6 Protokolu. Vzhledem k tomu, že rozsah agendy Úmluvy je velmi široký, lze předpokládat potřebu řešení velmi rozdílných a různorodých témat (zdravotnická, školská, zaměstnanost, komunikace, dostupnost, apod.), vč. vyjádření představitelů krajů a obcí. Pro tyto účely bude využívána úprava již existující v zákoně č. 186/2011 Sb. o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (viz § 6 odst. 2 zákona).

Praktické zkušenosti a poznatky vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva a určitý odhad budoucího vývoje dané agendy ukazují, že za předpokladu zajištění všech relevantních informací a efektivní vnitrostátní součinnosti s orgány dotčenými stížností je nutno mít především k dispozici tým odborných pracovníků.

MPSV je gestorem implementace Úmluvy v České republice a plní zároveň i funkci tzv. Focal point (kontaktního místa) pro Úmluvu. Kromě kompetencí při naplňování Úmluvy jako takové spadá do působnosti tohoto resortu řešení celé řady problémů dotýkajících se života osob se zdravotním postižením. MPSV má i mezinárodní zkušenosti, s agendou práv osob se zdravotním postižením v rámci Evropské unie, OSN, Rady Evropy a jiných mezinárodních organizací. Z tohoto důvodu a vzhledem k předpokládanému rozsahu a širokému zaměření agendy lze v rámci České republiky považovat MPSV za nejvhodnější subjekt pro zajištění činností spojených s prováděním Protokolu a komunikací s Výborem. Za stávajících podmínek a při nejasnostech v počtu a rozsahu projednávaných podání Výborem lze předpokládat, že by tuto agendu mohli vykonávat 2 kvalifikovaní zaměstnanci na plný úvazek s právníckým vzděláním a jazykovým vybavením alespoň dvěma cizími jazyky na úrovni B2.

Zhodnocení ratifikace z hlediska ústavního, fiskálního a rovnosti žen a mužů

Vzhledem k tomu, že se jedná o mezinárodní smlouvu upravující práva a povinnosti osob (čl. 49 písm. a) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky), vyžaduje ratifikace Protokolu souhlas obou komor Parlamentu České republiky.

Vzhledem k procesní povaze Protokolu se nepředpokládají legislativní změny a úpravy v důsledku ratifikace. Případné změny by mohly vyplynout z případné jurisprudence Výboru směrem k České republice.

Dopad na státní rozpočet nelze v tomto okamžiku vyloučit vzhledem k nemožnosti být jen kvalifikovaně odhadnout množství případně podávaných oznámení. Dopady lze předpokládat v rámci nákladů na personální zajištění agendy v rámci MPSV (kvalifikovaný odhad celkového ročního objemu výdajů na 2 pracovníky pověřené agendou na plný úvazek je 1 452 tis. Kč – roční výdaje na platy ve výši 853 tis. Kč, související výdaje ve výši 299 tis. Kč a provozní výdaje ve výši 300 tis. Kč), jakož i v rámci

náhrad podle § 1 odst. 5 zákona č. 186/2011 Sb. (vzhledem k tomu, že pro podávání oznámení neexistuje žádný časový limit, není součinnost osob uvedených v § 1 odst. 4 zákona vyloučena, a je dokonce pravděpodobná). V případě úspěchu oznamovatele lze očekávat také povinnost náhrady nákladů spojených s podáním oznámení.

Návrh je genderově neutrální. Z výběrového šetření osob se zdravotním postižením provedeného ČSÚ v roce 2007⁸ vyplývá, že poměr žen a mužů ve skupině občanů ČR se zdravotním postižením v zásadě odpovídá skladbě celé populace (mírná převaha žen) a přijetí návrhu tak nebude mít výraznější dopady na rovnost žen a mužů.

Případná ratifikace Protokolu bude v souladu s ostatními mezinárodními závazky České republiky a s právem ES/EU.

⁸ <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3309-08>

Obsah Protokolu

Opční protokol obsahuje pouze procesní ustanovení týkající se projednání oznámení jednotlivců či skupin osob stěžujících si na skutečnost, že se staly oběťmi porušení Úmluvy ze strany státu.

Článek 1 – Uznání příslušnosti

Smluvní strany Protokolu uznávají příslušnost Výboru posuzovat oznámení podaná osobami, skupinami osob nebo jejich zástupci, tvrdící porušení závazků z Úmluvy státem, jehož jurisdikci takovéto osoby podléhají.

Článek 2 – Přijatelnost oznámení

Oznámení jsou přijatelná za předpokladu, že nejsou anonymní, nejsou zjevně nepodložená či nezneužívají právo na podání oznámení, ve věci byly vyčerpány všechny dostupné vnitrostátní prostředky (s výjimkou neodůvodněných průtahů), že stejná věc není či nebyla řešena jiným mezinárodním orgánem pro šetření sporů, a konečně že ke skutečnostem, jež jsou předmětem oznámení, došlo až po vstupu Opčního protokolu v platnost pro daný stát, ledaže by uvedené skutečnosti pokračovaly i po tomto datu.

Protokol však neobsahuje žádnou lhůtu po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, do níž by bylo nutné oznámení podat, je tedy možné podat oznámení i několik let po vnitrostátním uzavření dané věci. Tato skutečnost může negativně ovlivnit důkazní situaci v případech víceletých prodlev před podáním oznámení.

Článek 3 – Prvotní komunikace mezi Výborem a příslušným státem

Po přijetí oznámení Výborem pro práva osob se zdravotním postižením zřízeným Úmluvou (dále jen „Výbor“) a jeho postoupení vládě je vláda povinna předložit do šesti měsíců své stanovisko spolu s popisem případné nápravy.

Článek 4 – Předběžná opatření

Výbor může kdykoli požádat smluvní stranu o přijetí nezbytných předběžných opatření k zabránění možnému vzniku nenapravitelné újmy.

Článek 5 – Návrhy a doporučení Výboru

Po neveřejném projednání oznámení přijme Výbor případné návrhy a doporučení k řešení situace, jež následně sdělí státu i stěžovateli.

Článek 6 – Závažné či systematické porušování Úmluvy

Článek upravuje proceduru vyšetřování závažných či systematických porušování povinností státu vyplývajících z Úmluvy („Inquiry Procedure“), v jejímž rámci může dojít, se souhlasem příslušného státu, i k návštěvě státu členem Výboru a šetřením přímo na místě za součinnosti státu. Na základě získaných informací projedná Výbor závěry tohoto šetření, k nimž je stát následně povinen vyjádřit se do šesti měsíců k přijatým závěrům Výboru.

Článek 7 – Následné informování

Pokud to Výbor uzná za vhodné, vyžádá si dále informaci o opatřeních přijatých v reakci na dokončené šetření v rámci zprávy podávané podle čl. 35 Úmluvy.

Článek 8 – Opt-out klauzule

V okamžiku ratifikace Protokolu je možné prohlásit, že ratifikující stát neuznává pravomoci Výboru uvedené v článcích 6 a 7.

K 11. 10. t.r. bylo takovéto prohlášení učiněno pouze Sýrií. Využití tohoto zmocnění ze strany České republiky se nenavrhuje.

Článek 9 – Depozitář

Depozitářem Protokolu je generální tajemník OSN.

Článek 10 - Podpis

Protokol byl otevřen k podpisu dne 30. března 2007.

Článek 11 – Pravidla ratifikace a přistoupení

Protokol podléhá ratifikaci signatářskými státy a formálnímu potvrzení signatářskými regionálními integračními organizacemi. Text reflektuje zájem EU stát se smluvní stranou Protokolu, pojem "formální potvrzení" mezinárodní organizací odpovídá pojmu ratifikace státem v souladu s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu mezinárodních organizací (1986).

Článek 12 – Organizace regionální integrace

V současné době je to z mezinárodních organizací pouze EU, kterou lze zařadit pod pojem „Regional integration organization“. Jedním ze znaků je totiž přenesení části pravomocí členských států na mezinárodní organizaci. V tomto článku je také upraven princip nepočítání mezinárodních organizací regionální integrace do počtu států potřebného pro vstup Protokolu v platnost a možnost organizací regionální integrace hlasovat počtem hlasů svých členů, kteří jsou smluvní stranou Protokolu, pokud nehlasují jednotlivé státy samostatně.

Článek 13 – Vstup v platnost

Protokol vstoupí v platnost 30 dnů po uložení desáté ratifikační listiny (k tomu došlo dne 3. května 2008). Pro každou smluvní stranu, která uloží ratifikační listinu po dosažení tohoto počtu smluvních stran, vstoupí Protokol v platnost 30 dní od uložení této listiny.

Článek 14 – Výhrady

Výhrady neslučitelné s předmětem a účelem Protokolu jsou nepřipustné, případné ostatní výhrady mohou být kdykoli odvolány.

Článek 15 – Změny

Článek upravuje proces přijímání změn Protokolu. Pravidlem bude schvalování návrhů změn Konferencí smluvních stran a jejich vstup v platnost pouze pro státy, jež je přijaly. K jejich přijetí je třeba hlasů 2/3 států, které jsou smluvními stranami Protokolu, vstoupí v platnost třicátý den po uložení ratifikačních listin 2/3 států – smluvních stran Protokolu.

Článek 16 – Vypovězení

Protokol lze vypovědět zasláním písemného oznámení generálnímu tajemníkovi OSN, výpověď vstupuje v platnost rok po jejím doručení.

Článek 17 – Přístupný formát

Text Protokolu bude k dispozici ve formátu, který je přístupný i osobám se zdravotním postižením.

Článek 18 – Jazyková znění

Znění Protokolu v arabštině, čínštině, angličtině, francouzštině, ruštině a španělštině mají stejnou platnost.

OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES

The States Parties to the present Protocol have agreed as follows:

Article 1

1. A State Party to the present Protocol ("State Party") recognizes the competence of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities ("the Committee") to receive and consider communications from or on behalf of individuals or groups of individuals subject to its jurisdiction who claim to be victims of a violation by that State Party of the provisions of the Convention.
2. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party to the Convention that is not a party to the present Protocol.

Article 2

The Committee shall consider a communication inadmissible when:

- (a) The communication is anonymous;
- (b) The communication constitutes an abuse of the right of submission of such communications or is incompatible with the provisions of the Convention;
- (c) The same matter has already been examined by the Committee or has been or is being examined under another procedure of international investigation or settlement;
- (d) All available domestic remedies have not been exhausted. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or unlikely to bring effective relief;
- (e) It is manifestly ill-founded or not sufficiently substantiated; or when
- (f) The facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the present Protocol for the State Party concerned unless those facts continued after that date.

Article 3

Subject to the provisions of article 2 of the present Protocol, the Committee shall bring any communications submitted to it confidentially to the attention, of the State Party. Within six months, the receiving State shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that may have been taken by that State.

Article 4

1. At any time after the receipt of a communication and before a determination on the merits has been reached, the Committee may transmit to the State Party concerned for its urgent consideration a request that the State Party take such interim measures as may be necessary to avoid possible irreparable damage to the victim or victims of the alleged violation.
2. Where the Committee exercises its discretion under paragraph 1 of this article, this does not imply a determination on admissibility or on the merits of the communication.

Article 5

The Committee shall hold closed meetings when examining communications under the present Protocol. After examining a communication, the Committee shall forward its suggestions and recommendations, if any, to the State Party concerned and to the petitioner.

Article 6

1. If the Committee receives reliable information indicating grave or systematic violations by a State Party of rights set forth in the Convention, the Committee shall invite that State Party to cooperate in the examination of the information and to this end submit observations with regard to the information concerned.
2. Taking into account any observations that may have been submitted by the State Party concerned as well as any other reliable information available to it, the Committee may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to the Committee. Where warranted and with the consent of the State Party, the inquiry may include a visit to its territory.
3. After examining the findings of such an inquiry, the Committee shall transmit these findings to the State Party concerned together with any comments and recommendations.
4. The State Party concerned shall, within six months of receiving the findings, comments and recommendations transmitted by the Committee, submit its observations to the Committee.
5. Such an inquiry shall be conducted confidentially and the cooperation of the State Party shall be sought at all stages of the proceedings.

Article 7

1. The Committee may invite the State Party concerned to include in its report under article 35 of the Convention details of any measures taken in response to an inquiry conducted under article 6 of the present Protocol.
2. The Committee may, if necessary, after the end of the period of six months referred to in article 6, paragraph 4, invite the State Party concerned to inform it of the measures taken in response to such an inquiry.

Article 8

Each State Party may, at the time of signature or ratification of the present Protocol or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in articles 6 and 7.

Article 9

The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Protocol.

Article 10

The present Protocol shall be open for signature by signatory States and regional integration organizations of the Convention at United Nations Headquarters in New York as of 30 March 2007.

Article 11

The present Protocol shall be subject to ratification by signatory States of the present Protocol which have ratified or acceded to the Convention. It shall be subject to formal confirmation by signatory regional integration organizations of the present Protocol which have formally confirmed or acceded to the Convention. It shall be open for accession by any State or regional integration organization which has ratified, formally confirmed or acceded to the Convention and which has not signed the Protocol.

Article 12

1. "Regional integration organization" shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by the Convention and the present Protocol. Such organizations shall declare, in their instruments of formal confirmation or accession, the extent of their competence with respect to matters governed by the Convention and the present Protocol. Subsequently, they shall inform the depositary of any substantial modification in the extent of their competence.
2. References to "States Parties" in the present Protocol shall apply to such organizations within the limits of their competence.
3. For the purposes of article 13, paragraph 1, and article 15, paragraph 2, of the present Protocol, any instrument deposited by a regional integration organization shall not be counted.
4. Regional integration organizations, in matters within their competence, may exercise their right to vote in the meeting of States Parties, with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to the present Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 13

1. Subject to the entry into force of the Convention, the present Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.
2. For each State or regional integration organization ratifying, formally confirming or acceding to the present Protocol after the deposit of the tenth such instrument, the Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of its own such instrument.

Article 14

1. Reservations incompatible with the object and purpose of the present Protocol shall not be permitted.
2. Reservations may be withdrawn at any time.

Article 15

1. Any State Party may propose an amendment to the present Protocol and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States Parties; with a request to be notified whether they favour a meeting of States Parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a meeting, the Secretary-General shall convene the meeting under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States Parties

present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly of the United Nations for approval and thereafter to all States Parties for acceptance,

2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State Party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States Parties which have accepted it.

Article 16

A State Party may denounce the present Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 17

The text of the present Protocol shall be made available in accessible formats.

Article 18

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the present Protocol shall be equally authentic.

překlad

Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením

Státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, se dohodly na následujícím:

Článek 1

1. Stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, uznává příslušnost Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“) přijímat a posuzovat oznámení předložená osobami nebo skupinami osob nebo v zastoupení osob či skupin osob podléhajících jeho jurisdikci, které si stěžují, že se staly obětmi porušení ustanovení úmluvy ze strany státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

2. Výbor nepřijme oznámení, pokud se týká státu, který je smluvní stranou této úmluvy, ale není smluvní stranou tohoto protokolu.

Článek 2

Výbor považuje oznámení za nepřijatelné v těchto případech:

- a) oznámení je anonymní;
- b) oznámení zneužívá právo na podání oznámení nebo je neslučitelné s ustanoveními úmluvy;
- c) tatáž věc již byla Výborem projednána nebo byla či je projednávána v jiném mezinárodním orgánu pro šetření nebo řešení sporů;
- d) nebyly vyčerpány všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky. Tato zásada neplatí v případech, kdy se opravné řízení neodůvodněně protahuje nebo kdy je málo pravděpodobné, že povede ke zjednání účinné nápravy;
- e) je zjevně nepodložené nebo nedostatečně opodstatněné; nebo
- f) ke skutečnostem, které jsou předmětem oznámení, došlo před vstupem tohoto protokolu v platnost pro příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, s výjimkou případů, kdy uvedené skutečnosti pokračovaly i po tomto datu.

Článek 3

S výhradou ustanovení článku 2 tohoto protokolu, Výbor důvěrně informuje stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, o všech oznámeních, která mu byla předložena. Přijímající stát předloží do šesti měsíců Výboru písemné vysvětlení nebo prohlášení objasňující věc a informující o případné nápravě.

Článek 4

1. Kdykoli po převzetí oznámení a před přijetím rozhodnutí o skutkové podstatě může Výbor postoupit státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, k neodkladnému posouzení žádost, aby tento stát přijal nezbytná předběžná opatření k zabránění možnému vzniku nenapravitelné újmy oběti nebo obětí údajného porušení.

2. V případě, že Výbor uplatní diskreční pravomoc podle odstavce 1 tohoto článku, nevyplývá z toho rozhodnutí o přijatelnosti nebo o skutkové podstatě oznámení.

Článek 5

Výbor projednává oznámení podle tohoto protokolu na neveřejných zasedáních. Po projednání oznámení zašle Výbor své návrhy a případná doporučení příslušnému státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, a stěžovateli.

Článek 6

1. Obdrží-li Výbor hodnověrné informace nasvědčující tomu, že stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, závažným nebo systematickým způsobem porušuje práva stanovená úmluvou, vyzve Výbor tento stát, aby spolupracoval při prověřování uvedených informací a zaslal k nim své vyjádření.

2. S přihlédnutím k případnému vyjádření předloženému příslušným státem, který je smluvní stranou tohoto protokolu, jakož i k dalším hodnověrným informacím, které má k dispozici, může Výbor pověřit jednoho nebo několik svých členů provedením šetření a neodkladným podáním zprávy Výboru. V oprávněných případech a se souhlasem příslušného státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může šetření zahrnovat i návštěvu na území tohoto státu.

3. Po projednání závěrů uvedeného šetření postoupí Výbor tyto závěry, spolu se všemi komentáři a doporučeními, příslušnému státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

4. Příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, předloží Výboru své vyjádření do šesti měsíců od doručení uvedených závěrů, komentářů a doporučení postoupených Výborem.

5. Uvedené šetření je důvěrné a ve všech fázích řízení je vyžadována součinnost státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

Článek 7

1. Výbor může vyzvat příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, aby do své zprávy podle článku 35 úmluvy zahrnul údaje o opatřeních přijatých v reakci na šetření vedené podle článku 6 tohoto protokolu.

2. Výbor může v nezbytných případech po uplynutí lhůty šesti měsíců uvedené v článku 6 odst. 4 vyzvat příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, aby jej informoval o opatřeních přijatých v reakci na takové šetření.

Článek 8

Každý stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu či přistoupení k němu prohlásit, že neuznává pravomoc Výboru stanovenou v článcích 6 a 7.

Článek 9

Depozitářem tohoto protokolu je generální tajemník Organizace spojených národů.

Článek 10

Tento protokol je otevřen k podpisu signatářským státům úmluvy a organizacím regionální integrace v sídle Organizace spojených národů v New Yorku od 30. března 2007.

Článek 11

Tento protokol podléhá ratifikaci signatářskými státy tohoto protokolu, které ratifikovaly úmluvu nebo k ní přistoupily. Podléhá formálnímu potvrzení signatářskými organizacemi regionální integrace tohoto protokolu, které formálně potvrdily úmluvu nebo k ní přistoupily. Zůstává otevřen k přistoupení všem státům nebo organizacím regionální integrace, které ratifikovaly nebo formálně potvrdily úmluvu nebo k ní přistoupily a které nepodepsaly protokol.

Článek 12

1. „Organizací regionální integrace“ se rozumí organizace ustanovená svrchovanými státy daného regionu, na kterou její členské státy převedly kompetence v záležitostech upravovaných úmluvou a tímto protokolem. Uvedené organizace oznámí ve svých listinách o formálním potvrzení nebo přistoupení rozsah svých kompetencí v záležitostech upravených úmluvou a tímto protokolem. Následně informují depozitáře o jakékoli podstatné změně v rozsahu svých kompetencí.

2. Odkazy v tomto protokolu na „státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu“ se vztahují na uvedené organizace v rámci rozsahu jejich kompetencí.

3. Pro účely článku 13 odst. 1, a článku 15 odst. 2, se žádná listina uložená organizací regionální integrace nezapočítává.

4. Organizace regionální integrace mohou v záležitostech spadajících do jejich kompetence vykonávat své hlasovací právo na konferenci států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, s počtem hlasů, který se rovná počtu jejích členských států, které jsou smluvními stranami tohoto protokolu. Uvedená organizace nevykonává své hlasovací právo, pokud některý z jejích členských států sám vykonává své právo, a naopak.

Článek 13

1. V závislosti na vstupu v platnost úmluvy tento protokol vstoupí v platnost třicátý den ode uložení desáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

2. Pro každý stát nebo organizaci regionální integrace, který/á tento protokol ratifikuje, formálně potvrdí nebo k němu přistoupí po uložení desáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení, vstoupí tento protokol v platnost třicátý den od uložení jeho/její ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

Článek 14

1. Výhrady neslučitelné s předmětem a účelem tohoto protokolu nejsou povoleny.

2. Výhrady mohou být kdykoli odvolány.

Článek 15

1. Kterýkoli stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může navrhnout změnu tohoto protokolu a předložit ji generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Generální tajemník poté seznámí s navrhovanými změnami státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, se žádostí o sdělení, zda jsou pro svolání konference států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, jež by návrh zvážila a rozhodla o něm. Generální tajemník svolá tuto konferenci pod záštitou Organizace spojených národů, vysloví-li se do čtyř měsíců od data oznámení pro její uspořádání alespoň jedna třetina států, které jsou smluvní stranou protokolu. Jakákoli změna přijatá dvoutřetinovou většinou států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, přítomných a hlasujících na konferenci, bude generálním tajemníkem předložena Valnému shromáždění ke schválení a následně k přijetí všem státům, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu.

2. Změna přijatá a schválená v souladu s odst. 1 tohoto článku vstoupí v platnost třicátý den poté, co počet uložených listin o přijetí dosáhne dvou třetin z počtu států, které jsou smluvní stranou protokolu v den přijetí změny. Změna poté vstoupí v platnost pro každý stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, třicátý den po uložení jeho vlastní listiny o přijetí. Změna je závazná pouze pro ty státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu a které změnu přijaly.

Článek 16

Stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může tento protokol vypovědět písemným oznámením generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Vypovězení nabude účinnosti jeden rok ode dne, ve kterém bylo doručeno generálnímu tajemníkovi.

Článek 17

Text protokolu bude dostupný v přístupných formátech.

Článek 18

Arabské, čínské, anglické, francouzské, ruské a španělské znění tohoto protokolu má stejnou platnost.

V.

Vypořádání připomínkového řízení

Materiál byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení dne

...

Předkládací zpráva

Dne 13. prosince 2006 přijalo Valné shromáždění OSN text Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). Úmluva je významnou smlouvou o lidských právech a základních svobodách a doplňuje sedm stávajících základních lidskoprávních úmluv OSN.¹ Je založena na principu rovnoprávnosti a zaručuje osobám se zdravotním postižením plné uplatnění všech lidských práv a podporuje jejich aktivní zapojení do života společnosti. Je založena na obecných zásadách, kterými jsou především:

- respekt k lidské důstojnosti a nezávislosti,
- zákaz diskriminace,
- plné zapojení do společnosti,
- rovnost příležitostí,
- přístupnost,
- rovnost žen a mužů,
- respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí a jejich právu na zachování identity.

Zároveň s textem Úmluvy byl na uvedeném Valném shromáždění OSN přijat i text Opčního protokolu k Úmluvě (dále jen „Protokol“), umožňující smluvním státům uznat pravomoc Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“) zabývat se stížnostmi jednotlivců nebo skupin jednotlivců na porušení práv vyplývajících z jednotlivých ustanovení Úmluvy.

Dne 30. března 2007, tj. v den, kdy byly oba výše uvedené dokumenty otevřeny k podpisu, Česká republika podepsala mezi prvními signatáři v sídle OSN v New Yorku jak samotnou Úmluvu, tak i Protokol.

K 11. říjnu t.r. ratifikovalo Úmluvu 125 států (dalších 29 ji podepsalo); Protokol byl ratifikován 75 zeměmi (a dalšími 15 podepsán). Z členských států EU Irsko a Nizozemsko podepsalo pouze Úmluvu, Finsko podepsalo Úmluvu a Protokol, Bulharsko, ČR Dánsko, Polsko a Rumunsko ratifikovaly pouze Úmluvu, ostatních 19 států ratifikovalo Úmluvu i Protokol. Evropská unie podepsala Úmluvu i Protokol také samostatně jakožto organizace regionální integrace.

Úmluva byla Českou republikou ratifikována v roce 2009 a vstoupila v platnost dne 28. října 2009 (vyhlášena pod č. 10/2010 Sb.m.s.). K ratifikaci Protokolu nebylo v té době přistoupeno vzhledem k novosti Úmluvy a s ohledem na absenci zkušeností s činností Výboru, ustanoveného v listopadu 2008, při výkladu Úmluvy a posuzování její implementace a aplikace v jednotlivých smluvních státech.

¹ Dalšími jsou Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.